

Gimnazija in ekonomska
srednja šola Trbovlje

EVOLUCIJA ŽIVLJENJSKEGA IN MODNEGA STILA V ZASAVJU

Emina Čobo, Ana Razpet, Blažka Križnik, 2.a

Trbovlje, šolsko leto 2019/20

Kazalo

1. Uvod	6
1.1. Splošno o avtentični nalogi	6
1.2. Kako smo me povezane s temo	6
1.3. Naša predstavitev avtentične naloge	7
2. Življenje v dobi Zasavskega premogovništva	8
2.1. Razvoj industrije	8
2.2. Življenje rudarjev	9
2.3. Oblačenje rudarjev	11
2.4. Oblačenje drugih poklicev	11
3. Imidž	13
3.1. Kaj je imidž?	13
3.2. Vpliv življenjskega stila na modo	15
3.3. Sprejemanje telesnih posebnosti	16
4. Moda v rudarskih časih	17
4.1. Moda v preteklosti	17
4.2. Moda v sodobnem času	21
4.3. Inspiracija ter kupovanje oblačil	22
5. Potek dela	23
5.1. Raziskovanje o razvoju industrije, njegovem vplivu na življenje ter o življenju rudarjev	24
5.2. Spletni pogovor z Samom Bregarjem	24
5.3. Raziskovanje modne preteklosti	26
10. Kolekcija	27
11. Zahvale:	29
12. Zaključek	29
Viri:	30

Kazalo slik

<i>Slika 1: Steklarna Hrastnik nekoč</i>	<i>Slika 2: Steklarna Hrastnik danes.....</i>	9
<i>Slika 3: Vašhava.....</i>	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>	
<i>Slika 4: godbena zasedba.....</i>		12
<i>Slika 5: Franc Križnik s prijateljem.....</i>		17
<i>Slika 6: Nežika Strašek (okoli l.1935).....</i>	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>	
<i>Slika 7: skupina ljudi (okoli l. 1955).....</i>	<i>Napaka! Zaznamek ni definiran.</i>	
<i>Slika 8: skupina otrok okoli 1995.....</i>		19
<i>Slika 9: poroka Maje in Toneta Novak l.1977.....</i>		20
<i>Slika 10:Mojca Križnik leta 1997.....</i>		21
<i>Slika 11:Trgovina s tekstilom l. 1956</i>		22

1. Uvod	Kaj nas je navdušilo nad to temo in kaj nas z njo povezuje(kratka predstavitev naloge)
2. Življenje (Emina)	Kako je razvoj industrije vplival na življenje ter kako je to povezano z evolucijo mode.
3. Imidž (Ana)	Kako so se ljudje v rudarski dobi "nosili" (ličila, telesne spremembe...) ter toleranca do drugačnosti.
4. Moda (Blažka)	Primerjava mode nekoč in danes (kje so kupovali ,dobili navdih...)
5. 1. Potek dela (Emina) *	Posvet z prebivalco doma upokojencev.
5. 2. Potek dela Ana*	Obisk zasavskih tetoverjev. Zbiranje podatkov o toleranci.
5. 3. Potek dela Blažka*	Zbiranje podatkov, posvet z različnimi ljudmi in starostnimi skupinami.
6. Kolekcija	Predstavitev razvoja ideje in nastanka kreacij,.
7. Povzetek	Kaj smo spoznale in kako se je naše mnenje o zgodovini naših krajev spremenilo. Aktualizacija.

5. Pomagale bi si z lokalnimi inštitucijami kot so Zasavski muzej, DDT Trbovlje ter tudi z znanci in lokalnimi obrtniki.

6. Do virov bi dostopale s pomočjo knjig v knjižnici, posvetom z zgoraj omenjenimi osebami ter z internetom. Kot smo omenile pa bi obiskale tudi različne ustanove, kjer bi pridobile informacije za nalogo.

7. Problemi: Pridobivanje informacij in literature, časovna omejitve.

Predlogi: dela se lotimo čimprej, dosledno delamo in sodelujemo, sproti zapisujemo vire, sproti dokumentiramo naša spoznanja.

8. Nalogo bi predstavile vizualno, s pomočjo modnih kosov in modnih kombinaciji , ki bi jih same dizajnirale.

1. Uvod

Za to temo smo se odločile predvsem zato, ker smo si jo lahko razdelile na tri dele in tako se bo lahko vsaka posvetila temi, ki jo zanima. Snov seminarske/avtentične naloge zajema tri področja, ki so zelo raznolika, a ob enem tudi povezana. Ta področja (kot je razvidno iz naslova) zajemajo življenje zasavskih rudarjev ter evolucijo mode in imidža. Da naša naloga ne bi bila tako dolgočasna, smo se odločile tudi za posvet z različnimi ljudmi, iz različnih strok. Vsaka bo v ta namen kontaktirala vsaj eno osebo, za katero meni, da bi ji lahko pri raziskovanju teme pomagala. Pomoč bomo poiskale predvsem pri znancih in obrtnikih/bivših obrtnikih, ki so z našimi temami posredno ali neposredno povezani. Upamo, da bo tako vsaka izmed nas dobila koristne informacije iz prve roke.

1.1. Splošno o avtentični nalogi

Emina bo v prvem delu naloge predstavila razvoj industrije, življenje rudarjev kot življenja rudarskih družin vse od začetka industrije v naših krajih do danes. Omenila bo tudi kako je njihov življenjski slog vplival na njihov stil oblačenja oziroma modo. Nekaj malega pa bo raziskala tudi o sami industriji in rudniku. Glede na to da je neposredno povezana s to temo pa bo imela tudi dober vir informacij.

Ana bo na kratko predstavila pojem imidž, splošen razvoj tujega in lokalnega imidža skozi leta, vpliv življenjskega stila na modo in toleranco do drugačnosti. Največjo vlogo v njenem raziskovanju bo igrala prav zadnja tema, ki se bo skozi celo poglavje o imidžu prepletala. Pozanimala se bo predvsem o tem, kako so na tetovaže in pirsinge obravnavali v času zasavske rudarske dobe. Poleg tega bo raziskala tudi uporabo ličil in pa kakršnekoli telesne posebnosti. Glede na to, da govorimo o Zasavju in njegovi minuli rudarski dobi, se bo osredotočila predvsem na telesne posebnosti pri rudarjih, še posebej tetovaže.

Blažka bo svoj del naloge namenila predvsem primerjavi modnega stila nekoč in danes oz. razvoju le tega. Osredotočila se bo na same osnove mode ter poskušala poizvedeti čim več o modnih posebnostih. Pozanimala se bo tudi kje so oblačila kupovali ter kje so za svoje obleke v preteklosti dobili navdih. Poskusila se bo posvetovati s starejšimi šiviljami in poizvedeti kaj iz strani ljudi, ki so bili neposredno vključeni v tekstilno industrijo v Zasavju. Vse kar bo izvedela bo poskušala tudi čim bolje predstaviti.

1.2. Kako smo me povezane s temo

Vsaka je s svojo temo povezana drugače. Emina se je za svoj del naloge odločila predvsem zaradi svojega zanimanja za zgodovino in povezanosti z rudnikom, saj je bil njen dedek rudar v Trboveljskem rudniku. Ano z njeno temo povezuje ter jo nad njo navdušuje njeno zanimanje za tetovaže in imidž nasploh. O sprejemanju drugačnosti pa bi rada govorila predvsem zaradi njenega sprejemanja le te. Blažka bo v svojem delu kot smo že omenile predstavila modo nad katero pa je tudi sama zelo navdušena.

1.3. Naša predstavitev avtentične naloge

Za predstavitev bi radi predstavile modo rudarskega časa skozi naše oči. Poleg tega bi radi modo današnjih najstnikov združile z modo tistega časa in naše ideje predstavile v obliki modne piste. V primeru, da bi nam čas dopuščal, pa bi radi tudi same vložile nekaj truda v oblikovanje naše lastne obleke, ki bi za nas umetniško predstavljala naš lastni pogled na modo kot tako.

*Zaradi izrednih razmer (Corona virusa), ki so se pojavile v polovici marca, smo se morale znajti z omejenimi viri. Omejene smo bile pri medsebojni komunikaciji in pridobivanju virov iz prve roke. Prvi teoretični del avtentične naloge smo izdelovale individualno, kasneje pa je s pomočjo tehnologije vsaka izmed nas navezala stik z izbrancem, ki bi ji služil kot vir prve roke. Tehnika, ki smo jo izbrale za pridobitev informacij, so bila vprašanja oz. vprašalniki, katerih odgovore smo vključile v avtentično nalogo.

2. Življenje v dobi Zasavskega premogovništva

2.1. Razvoj industrije

Na razvoj obrti Zasavja je imela pomembno vlogo izgradnja južne železnice, ki je pospešila nastanek nekaterih novih obrti. S pojavom premogovništva in industrializacije je zaradi pomanjkanja tradicije in majhne potrošnje obrt zastala že na samem začetku. Premogovništvo je od vseh gospodarskih panog v Zasavju pustilo največji pečat. Organizirani začetki premogovništva segajo v leto 1755, ko so začeli kopati premog v okolici Zagorja. V 19. stoletju pa je bilo odprtih večina pomembnih rudnikov. Na začetku je bila proizvodnja premoga majhna, glavni razlog za to je bila težka dostopnost oziroma slaba cestna dostopnost. Razmere so se čisto spremenile leta 1849, ko je bila ob reki Savi zgrajena južna železnica. Ta ni le omogočala lahkega transporta premoga ampak je bila sama tudi glavni porabnik istega. Največji rudniki premoga so bili v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju. Premogovniki so bili najprej v lasti posameznik lastnikov dokler ni v 19. stoletju prišla v last Trboveljske premogokopne družbe, ki je bila v lasti tujega kapitala.

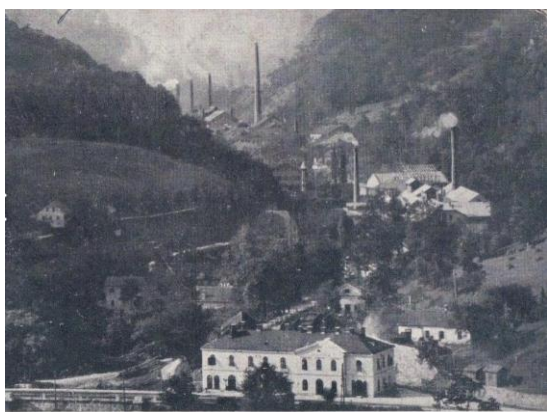
V prvem desetletju Jugoslavije so zasavski premogovniki povsem prevladovali v proizvodnji rjavega premoga. Po drugi svetovni vojni je prišlo do velikih sprememb na družbenem področju. Z nacionalizacijo rudnikov in tovarn je prišla lastnina v državno last, kasneje pa v družbeno. V prvih letih so bili usmerjeni v obnovo in širitev proizvodnje. Industrializacija je zahtevala veliko premoga, vendar je Zasavje počasi izgubljalo svoj položaj in to predvsem zaradi povečanje drugih rudnikov v Sloveniji. Delež zasavskega premoga se je hitro manjšal, ob tem pa so se širila druga proizvodnja: nastajale so nove tovarne, stare so povečale proizvodnjo in se širile. Pretežno enosmerno industrijo so začeli v petdesetih letih dopolnjevati s tovarnami, v katerih so delale pretežno ženske. V tem obdobju se je veliko gradilo, na primer šole novi zdravstveni objekti...

Leta 1968 so se zasavski rudniki spet združili v Zasavske premogovnike Trbovlje. Premogovništvo je doseglo višek v prvih desetletjih po vojni. Ob koncu šestdesetih let se je izkop premoga začel zmanjševati. Pomen premogovništva se je zmanjšal zlasti v osemdesetih in devetdesetih letih. Vzroki so poleg visokih proizvodnih stroškov ter konkurenčne cene uvoženega premoga tudi ekološke zahteve po čistejši energiji. Zmanjšala se je uporaba rjavega premoga v elektroenergetskem sistemu, v industriji in v široki potrošnji. Vse to je privedlo do postopnega zapiranja premogovnikov rjavega premoga.

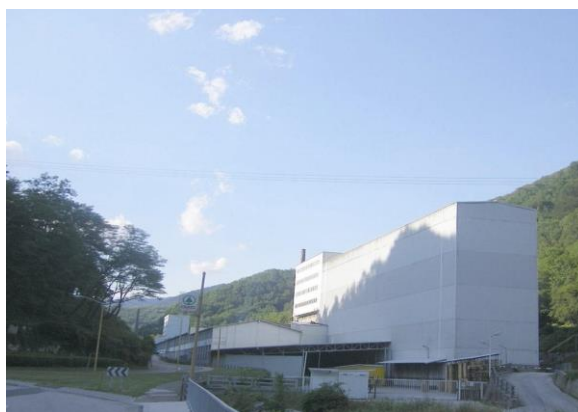
Skoraj vsa industrijska dejavnost v Zasavju je nastala na podlagi premogovništva. Povezava s premogovništvom je povzročila, da se industrijska dejavnost v Zasavju ni razvijala na podlagi rokodelske in obrtniške tradicije, kakor se je ponavadi v drugih slovenskih industrijskih mestih. Medtem ko je imel veliki kapital dosti interesa, da je ustanavljal v Zasavju tovarne, pa je obrtno predelovanje, odvisno od manjših podjetnikov,

zaradi pomanjkanja tradicije, pičle potrošnje in zaradi tega, ker zasavska mesta niso imela centralnih funkcij, zastalo že na samem začetku.

Do leta 1873 je bilo v Zasavju glede na industrijo vodilno Zagorje ob Savi z državno topilnico cinka in svinca, s steklarno, z opekarno in apnenico. Po ustanovitvi TPD so se vse bolj uveljavile Trbovlje, razvijati pa se je začel tudi Hrastnik. Premog je kot kurivo uporabljala večina zasavske industrije, najmočnejši potrošnik pa je bilo steklarstvo, ki se je razvilo v bližini premogovnikov. V Zasavju so nastale štiri steklarne, dve v Zagorju, ena v Trbovljah in pa ena v Hrastniku (katera se je ohranila do danes). V Zagorju sta steklarno nadomestili cinkarna in svinčarna. Industrijska gradbena materiala je proizvajala le tega za potrebe rudarjev. Pomembne so bile opekarna, apnenice, medtem ko je bil največji obrat trboveljska cementarna. Zaradi potreb premogovništva po strojih in opremi sta se razvili tudi strojna in kovinska industrija.

Slika 1: Steklarna Hrastnik nekoč

Slika 2: Steklarna Hrastnik danes

Pred 2.svetovno vojno so je prebivalstvo delilo na: delavce, obrtnike in lastnike trgovin. Zadnji so imeli tudi služkinje, ki so bile po navadi otroci kmetov. Veliko sprememb nastopi po vojni, ko nastopi socializem. Razlike so bolj ali manj izničene in ni zaželeno izkazovanje bogastva.

Razvoj industrije močno vpliva tudi na modo. Razvije se predvsem tekstilna industrija, tu začnejo privatniki (krojači, šivilje) propadati in v 70. letih končno prevlada konfekcija.

2.2. Življenje rudarjev

Delo in življenje slovenskih premogarjev in njihovih družin sta bila težka. Zaslužek je v 19. in prvi polovici 20. stoletja komajda zadostoval za preživetje. Delo je bilo popolnoma ročno, vse do približno pa je trajal 12-urni delovnik. Šele leta 1885 je bil sprejet zakon o maksimalnem 11-urnem delovniku. Po letu 1891 so pri premogovnikih TPD rudarjem zmanjšali delovnik na 8 ur, a delavci ki so delali zunaj rudnika (kopači) so delali še vedno 12

ur na dan. Pri manjših premogovnikih so 8-urno delo uvedli nekoliko pozneje kot pa v večjih (npr. v Velenju).

Zaslužek je bil skromen. Leta 1869 naj bi delavec v Trbovljah porabil vsaj 36 kron dnevno za hrano, za stanovanje letno 3 goldinarje in 60 kron, za obleko 34 goldinarjev. Družina z dvema otrokoma si je s 300 goldinarji lahko priskrbelo osnovne potrebščine. Kopač je zaslužil le 68 kron do 1 goldinarja 20 kron za dnino, vozač 56 kron do 1 goldinarja, dninarji od 50 do 80 kron. Tako so lahko zaslužili 300 goldinarjev le tisti, ki so imeli dnevno mezdo nad 1 goldinar (boljši kopači).

Tudi po koncu prve svetovne vojne ni bilo dosti boljše. Plačila v slovenskih premogovnikih so le med gospodarskim razcvetom to je 1920-1928 zadostovale za kritje najnujnejših življenjskih stroškov rudarskih družin. V času najhujše premogovne krize, 1931-1937, pomanjkanja ni moglo preprečiti niti dopolnilno delo na njivah, ki so jih rudarji večjih rudnikov dobili zastonj. Najnižje plače so nastopile 1936, ko je jamski delavec dobil samo 400 dinarjev, kopač pa 250 dinarjev. S 400 dinarji si je petčlanska družina lahko privoščila vsak dan le 1 kilogram najslabšega kruha na družinskega člana, vsak mesec pa še 5 kilogramov govedine in 3 kilograme sladkorja na družinskega člana. Za vse ostale potrebe je vsej družini ostalo le še 15 dinarjev. Da si lažje predstavljamo vrednost 15 dinarjev, je enaka vrednosti enega kilograma sladkorja v kockah.

Zaposleni v zasavskih rudnikih so svoje nezadovoljstvo s trenutno situacijo izrazili z gladovno stavko 3. julija 1934. Njihova največja zahteva so bile višje plače. Gladovna stavka se je začela po koncu delovnega dne, ko se rudarji niso vrnili na površje. Stavka je trajala dva dni in v tem času je moralo nekaj rudarjev poiskati celo zdravniško pomoč zaradi izčrpanosti in lakote. Rudarji so stavko prekinili, ko jim je bilo obljubljeno povišanje plač za 1 dinar in povečanje delovnih dni, saj so prej delali le tri do štiri dni na teden. Rudarji so stavko ponovili med desetim in petnajstim avgustom leta 1934. Še en primer upora rudarskih delavcev je bila stavka v Trboveljski premogovni družbi med katero ni delal niti en sam delavec. Delavstvo premogovnika je dne 22. avgust 1934, zahtevalo povišanje mezd oziroma plačila do te mere, da bi imeli omogočene normalne življenjske razmere, oziroma bi bili možni živeti skromno, a ne v beraštvu. Zahtevali so, da se jim prizna 20 do 25 odstotkov izgube zaradi zvišanja konzumnih cen za 49 odstotkov s strani družbe. Družba pa je plače zvišala samo za 25 odstotkov. V času stavke so aretirali dva rudarja, Prislava in zastopnika vseh delavskih organizacij, gospoda Emila.

Večina premogarjev v večjih slovenskih premogovnikih je živela v tipičnih stanovanjskih kolonijah, ki so nastajale od 19. stoletja dalje. Prve take hiše v Zasavju so bile precej skromne. Imele so le eno sobo na družino in več rudarskih družin je imelo skupno kuhinjo. Kasneje so kolonije postale boljše, večje, vsaki družini so zagotovile vsaj eno sobo in kuhinjo. Značilnost takih kolonij so bile skupne peči za peko kruha in pa svinjak, manjši hlevi za živali kot so zajec, kura. Pri nekaterih kolonijah so imeli vrtičke, ki so zagotavljali možnost skromnega preživetja rudarske družine.

Ko govorimo o rudarjih Zasavja je pomembno omeniti tudi Vašhavo. To je bil prostor, kjer so se rudarji zbirali pred izmeno ali dritlom. Značilnost te "kopalnice" so obešalniki na verigah, s katerimi so jih potem dvignili v zrak, da se je delovna obleka prej posušila in pa s tem dobijo več prostora, saj je bilo v majhni sobi lahko tudi do 200 rudarjev. Strop je bil seveda visok nekaj metrov. Zjutraj so rudarji pustili svojo obleko v Vašhavi in si nadeli delovno. Po delu so prišli nazaj, si sneli obleko, vzeli milo iz posodice pri obešalniku in se umili. Preden so dobili Vašhave so delavci prihajali in odhajali z dela v istih oblačilih.

2.3. Oblačenje rudarjev

Simbol rudarske stanovske zavesti je še danes rudarska uniforma, ki izvira iz rudarske oziroma delavske oprave. Rudarji so nosili škornje, namesto nogavic pa so si stopala povili s krpami, imenovanim "šufecne". Čelade so bili v uporabi od šele 50. let 20. stoletja, prej so uporabljali usnjene kape. Rudarji na različnih delovnih mestih so se med seboj razlikovali po barvi čelad.

Bele so imeli kopači, rdeče predelavci ali "štajgerji", zelene reševalci, modre strojniki in električarji. Opravo so sestavljali: srajca z naborki, usnjene dokolenske hlače, telovnik in črni jamski telovnik. Sedanja črna noša se je uveljavila v 19. stoletju na Slovaškem. Med simbole rudarstva spada sveta Barbara pred podobo katere so rudarji molili za srečno vrnitev iz jame. Torej velja za njihovo zaščitnico in imajo rudarji simbolično 28 zlatih gumbov na suknjiču, ki naj bi predstavljali starost svete Barbare ob njeni smrti. Rudarska oprava pa ni bila vseskozi enaka. V samih začetkih je bila rudarska uniforma rjave barve z zelenimi našitki. Nato so dobili črne uniforme, kakršne poznamo danes in jih uporabljajo po celotni Evropi in so jih uporabljali tudi v Jugoslaviji.

Nositi rudarsko uniformo je bila in je še danes velika čast. Da si jo sploh lahko oblekel si se moral izkazati. Zaslužili so si jo le delovni rudarji. Nadzornik se je po svoji vesti odločil, kdo od njegovih podrejenih jo bo dobil. Najprej je imel komandant enako uniformo kot ostali, sredi šestdesetih let pa so črne našitke po njegovi uniformi zamenjali zlati in zlata obroba na hlačah, da je bilo očitno, da je na višjem položaju. Danes pa rudarji oblečejo svoje uniforme ob veselih (na primer na prireditvah) ali slavnostnih dogodkih.

2.4. Oblačenje drugih poklicev

Eden izmed pomembnih poklicev v Zasavju je bil skoraj zagotovo mesarski. Mesarji so v tistem času nosili predvsem dolge hlače, zgornji del telesa pa je krasila bela srajca. Nosili so tudi kravate, ki so jih skrili pod bel suknjič. Danes mesarji nimajo neke posebne mode. Po navadi nosijo običajna oblačila čez katere si nadenejo predpasnik za zaščito.

Seveda je pomembno omeniti tudi glasbene zasedbe v Zasavju. Če se osredotočimo na delavsko godbo lahko govorimo o njihovih črnih uniformah.

Te obleke nas lahko asociirajo na prej omenjene rudarske uniforme. Ženske so se oblačile malce drugače in sicer njihova obleka vsebuje črno krilo ali črne hlače in pa črn suknjič. Godbene obleke so se skozi čas zelo spreminjale. Potrebno bi se bilo vrnili le nekaj let nazaj, da bi opazili znatno razliko. Sestavljene so bile iz črnih hlač ter svetlo modrega zgornjega dela, ki je bil po navadi srajca. V prvih letih godb je bila zasedba le moška in nosili so črne uniforme podobne današnjim.

Slika 3: godbena zasedba

Oblečila za prosti čas so bila preprosta pri večini prebivalcev Zasavja. Ženske naj bi imela več oblačil od moških, mislim da to velja še danes. Zanimivo je še omeniti, da se je večina ženske poročila v kostimih, ker so lahko potem oba kosa še večkrat uporabile za najrazličnejše priložnosti, npr. za pogreb.

3. Imidž

3.1. Kaj je imidž?

Pogosto spreminjam svoj imidž in ob tem ne pomislim dvakrat. Ne dvomim, da bi večina mojih vrstnikov strinjala z mano, ko rečem, da se s tem izražam, povem zgodbo, ustvarjam in najpomembnejše – poskrbim, da se lastni koži počutim kot najboljša različica sebe. Mnogi, ki na videz ne dajo veliko ali si z njim ne belijo glave, bi rekli, da ni pomemben ali, da ga celo ne opazijo. Rekli bi, da niso pozorni na to kakšne čevlje ima mimoidoči neznanec ali kakšne uhanke nosi njihova sestra, da ne odprejo denarnice le za znamko in da niso navezani na obleke, ki jim visijo v omari. Prepričana pa sem, da bi pogledali dvakrat, če bi bil ta mimoidoči poseben, nekdo, ki si je nadel nenavaden imidž. Svet okrog nas, vsaj tisti, ki naj bi bil za nas zdrav, nas uči, da zunanost ni pomembna in da šteje to kar najdemo v notranjosti človeka. V svetu kjer smo ljudje slepi kot netopirji, bi to teorijo lahko obkljukali, vendar žalostna resnica je (za mnoge tudi srečna) da ljudje obsojamo z očmi. Sliko o ljudeh si naslikamo na podlagi njihovega izgleda in njihove paralingvistike, največji del slike pa predstavlja imidž.

Nehote z svojim imidžem svetu sporočamo mnogo podatkov kot so: Kdo smo, svoj finančni status, socialni status, izbor glasbe in hobijev, urejenost, profesionalnost, dostopnost itd. Dokazano je tudi, da izgled človeka vpliva na njegovo notranjost oz. obnašanje, zato si drznem trditi celo, da je izgled človeka pomembnejši kot njegova notranjost. Vendar interpretacija te trditve, je zelo različna in pogosto napačna. S to trditvijo ne trdim, da so ljudje, ki so privlačnejši boljši ljudje oz. družba in ljudje, ki so v svetu izgleda bolj nepremišljeni, manj zaželeni. Trdim, da na podlagi videza sprejemamo svet okrog nas. Ljudi, ki jih spoznamo in obdržimo ob sebi izberemo zaradi nekega zunanjega dejavnika, ki nas privlači. Na primer: če bi bili vsi ljudje po videzu enaki, menite, da bi kljub temu pristali z ljudmi, ki jih imaste zdaj okrog sebe, le na podlagi duše in vedenjskega ujemanja? Človeka moremo torej jemati kot celoto in upoštevati, da sta notranjost in zunanost druga na drugo sovplivata in se prepletata. Pred kratkim sem si ogledala dva filma (Prisoners in Nightcrawler), v obeh najdemo ameriškega igralca Jacka Gyllenhaala, ki v obeh izmed filmov predstavlja, dva človeka, ki se po imidžu in vedenju povsem razlikujeta. Čeprav je v obeh filmih prisoten isti igralec, se njegova podoba zelo razlikuje. V filmu Prisoners je Gyllenhaal samozavesten, izobražen, potrpežljiv, moralen detektiv z športno postavo, ki bi ga mnogi opisali kot privlačnega in všečnega, medtem, ko v filmu Nightcrawler je igralec neizobražen, nasilen, impulziven, neurejen in čudaški. Vsak, ki si pogleda filma lahko potrdi moje stališče saj je čustveno sprejemanje dveh likov, ki jih igra isti igralec in njun nivo privlačnosti protagonista povsem drugačen.

Zavedati se moramo tudi tega, da tudi to da nekdo nima imidža oz. ima bolj vsakdanji imidž, tudi nosi neko sporočilo. Nekje sem prebrala, da prva stvar, ki jo ljudje podzavestno opazimo pri neznancu ali ga na podlagi tega vrednotimo, je njegov izbor obutve. Skozi stoletja razvoja človeštva in z njim imidža, so različni stili bolj priljubljeni,

čudaški, pogosti, posejani z stereotipi, načeloma videni drugače. Nihče ne more zanikati, da čas dopušča vse svobodnejši imidž, velik vpliv pa ima tudi kultura in kje v svetu se nahajamo. Rada bi se osredotočila na Ameriko. Zlasti ZDA za mnoge predstavljajo deželo priložnosti ali ti. »Land of the free« in drznila bi si trditi celo, da je imela Amerika po svojem industrijskem razcvetu največji vpliv na imidž po vsem svetu. Vsako desetletje od t.i. petdesetih naprej so ustvarjalci v ZDA zaznamovali z različnimi slogi kot so: Hipi, rok, disco, hip hop, ki so spremljali, odsevali in projecirali žanre glasbe. Slavili so drugačnost, jo občudovali in sprejemali, seveda z potekom časa bolj in bolj. Takšna umetniška gibanja so vodili umetniki, ki so živeli bolj ali manj moralno, nekateri verno, vendar tako, da so v svoje ustvarjanje uvedli boga tako, da so lahko rekli, da njihovo delo sprejema in odobrava. Medtem ko na drugi skrajnosti najdemo kulturne vernike, obrtnike kjer se jih industrializacija in »šov biznis« nista dotaknila z takšno mero. To so na primer: Ohio, Alabama in Texas. Nezdrava vera pogosto izključuje pobude o drugačnosti, izvirnosti in ustvarjalnosti, saj tako lažje nadzoruje ljudi. Tam bi koga, ki bi po mestu ponosno hodil ovit z drugačnostjo zmerjali, ga označili z različnimi slabšalnimi pridevniki, se ga izogibali ali celo ranili. Vendar je iz leta v leto na srečo najdemo vse manj takšnih prepričanj.

Slovenija je vedno veljala za državo v kateri smo našli predvsem kmečko prebivalstvo, vendar zdaj se situacija obrača. Slovenija dohiteva oz. hodi ob zgornji polovici razvitih držav, prebivalstvo pa se razvija prav tako kot po veliki večini sveta. Slovenci smo po naravi skromni, zadovoljni in ponižni zato smo v preteklosti živeli preprosto, večina prebivalstva pa je bila usmerjena v kmečke panoge. V prejšnjem stoletju smo kot posledica tega premogli veliko manj drugačnežev in revolucionarnih umetnikov. Iz lastnih izkušenj lahko povem, kdaj sem prvič na lastni koži čutila vpliv naše slovenske kulture in preteklosti. Vedno sem se rada izražala skozi stil, zato že od malih nog pogosto iztopala tukaj v Zasavju, za večja mesta npr. Ljubljano nisem prepričana, da bi bila situacija ista. Ko sem bila mlajša, mi niti starši niti družba niso žugali, verjetno so bili prepričani, da je to le otroška igra, ki jo bom prerasla. Lahko bi celo rekla, da s tem v družbi kot mlajša nisem imela nikoli težav, ravno nasprotno. Z odraščanjem sem sledila sestri in se poglobila v svet pirsingov in tatujev in lahko bi rekla, bi lahko tam označila točko kjer je (predvsem verjetno zaradi moje starosti) družbo in moje starše to izražanje začelo motiti. Moja starša sta vedno spodbujala izražanje vendar, ob drastičnem izražanju sta bila vedno negotova in mi postavila vprašanja kot so »kaj bodo pa ljudje rekli?« in videti je bilo, da jih je skrbelo za moje stanje v družbi oz. mnenje, ki si ga bodo ljudje ustvarili ob pogledu name. Vedela sem, da so sta to vprašanje postavili zaradi družbenih standardov iz njune mladosti. V šoli so ljudi, ki so se skozi imidž izražali profesorji kaznovali, vrstniki pa so se jim posmehovali. Takšnega odziva nisem bila nikoli deležna od vrstnikov, saj današnja družba mladih dopušča drugačnost, še več spodbuja jo. Vedno, ko sem bila deležna zatiranja svojega izražanja je prišlo iz strani odraslih oseb, ki so bile naučene, da zaradi nerazumevanja odreagirajo z sovraštvom in zatiranjem.

Situacija se kot omenjeno izboljšuje, rada pa bi se postavila v kožo svojih staršev in njihovih staršev in videla kako so v takratni zasavski premogovski družbi sprejemali imidž.

3.2. Vpliv življenjskega stila na modo

Človeška populacija premore ogromno različnih jezikov, ki pa znotraj jezikovnih mej ne variirajo le po narečjih, vendar tudi po žargonih različne stroke. Dan primer bi lahko primerjali prav z stilom oz. modo: vsaka država ima svojevrstne značilnosti mode, ki jih državljani nehoti upoštevamo. Znotraj vsake države pa lahko najdemo različne modne »žargone«. »Modni žargoni« kot različica jezika s katero govorimo povejo o nas, kot je opisano v prejšnjem odstavku; Kdo smo, svoj finančni status, socialni status, izbor glasbe in hobijev, urejenost, profesionalnost, dostopnost itd. V vzorcu vedno najdemo odstopanja, vendar sem izbrala dva primera, ki razložita napisano:

- Odvetniki, so blazno izobraženi in se zahvaljujoč tega, modreje izražajo. Med sabo uporabljajo svoj žargon, pri opravljanju svojega poklica pa mastno zaslužijo, s čimer se prilagodijo na določen življenjski in modni stil. Zaradi visoke dodane vrednosti, njihovo delo ni fizično, njihova uprava oz. stil pa je temu primerna. Z dragimi oblekami in urami, ki kažejo na uspešnost se vklopijo v visoko, njim enako družbo okrog sebe.
- Za drug primer sem si izbrala rudarje. Mislim, da odvetnikom in drugim izobražencem predstavljajo dobro nasprotje. Njihova dodana vrednost je skoraj ne opazna, kar lahko sklepamo iz tega, da je njihovo delo v celoti fizično. Ne le fizično, poleg tega še nevarno. Obleke, ki jih nosijo jim morajo dopuščati ne ovirano delo in varnost. Njihov izgled na delovnem mestu ni pomemben, razvili pa so tudi svoj manj formalni žargon. To pa vendarle ne pomeni, da vsak poklic ni vreden spoštovanja.

Po primerjavi dveh skrajnosti, lahko ugotovimo, da večina ljudi prilagodi svoj modni stil z svojim življenjskim stilom oziroma, poslanstvom. Večina svoj poklicni stil in žargon odnese še domov, v svoje vsakdanje življenje. Na primer: izobraženci na visokih položajih, prilagojeni prestižnejšemu načinu življenja, draga oblačila izbirajo tudi izven delovnega mesta. Skrbijo za svoj izgled oz. urejenost, ki igra veliko vlogo v družbenih krogih, kjer se vrtijo. Na drugi skrajnosti pa ljudje, ki poklicno opravljajo fizična dela, živijo z manjšimi dohodki preprostejša življenja. Videz, manire in samooglaševanje ne igrajo vloge na njihovem delovnem mestu, zato se zanje tudi izven delovnih ur ne belijo glave.

Kot bi lahko enačili zunanost in notranost človeka kot dva enakovredna dejavnika, lahko enačimo tudi vpliv mode na življenjski stil in obratno. Moda ima večji vpliv na življenjski stil kot si mislimo. Z lastno izbiro oblačil si že mladi zastavimo veliko lastnosti. Naše vsakodnevno delovanje je odvisno od: barve, udobnosti, formalnosti, funkcijolnosti, kroja, blaga, razgaljenosti itd. Vsak izmed je izkusil na lastni koži kako lažje je delovanje, ko se v svoji obleki dobro počutimo, kako težje, ko ni po naših kriterijih. Kako smo bolj aktivni in produktivni v nekaterih izborih oblačil in kako nas izbor nekaterih upočasni.

3.3. Sprejemanje telesnih posebnosti

Kot omenjeno v poglavju "Kaj je imidž?" je strpnost ljudi do drugačnih izmed njimi, odvisna od številnih dejavnikov okrog sveta, kot so: kultura, zgodovina, geografski dejavniki, razvitost države, vera, ureditev v državi itd. Povsem razumljivo in predvidljivo je, da v Zasavju te strpnosti nekaj stoletij, desetletji, ni bilo na spregled. Zasavje je, kot regija, ki se nahaja na območju številnih orografskih pregrad in oddaljenosti od večjih mest, drugačnost malokrat srečalo. Različni imidži in sp-ji, kjer storitve ponujajo izražanje preko imidža, so se pri nas pojavili šele zadnjih 20 do 10 let.

Družba je drugačnost povezovala z strahom. Tisti, ki so imeli tatuje, pirsinge in ostale telesne posebnosti so bili večinoma pretepači, rokerji, alkoholiki, motoristi in kriminalci, ki so sestajali bolj le, z sebi enakimi. Z tovrstnim izražanjem so jih ljudje zlahka prepoznali in se jih izogibali, za kar jih današnja družba ne more obsojati. Določena mnenja in zavračanja so bila posledica ne poznavanja in ne razumevanja, s čimer kot omenjeno ni bilo dosti narobe, saj so bile omenjene drugačnosti kazatelj težav. Kljub vsemu, drugačnosti je bilo zelo malo.

Namen tatujev ni bil estetski presežek, vendar sporočilo. Tatuji so bili v Zasavju delani z t.i. »stick and poke« tehniko, ki pa hitro zbledi, je težko obvladljiva, bolj boleča, čas izdelave pa je daljši. Vsi boljši tatuji, ki so se pojavljali na koži prebivalcev Zasavja, so bili delani v tujini ali v Ljubljani. Pogosti motivi so bili: mornarska sidra za mornarje, ženska imena, ženske, rože in vojni motivi kot so komunizem in napisi JNA (Jugoslovanska narodna armija), JLA (Jugoslovanska ljudska armija).

4. Moda v rudarskih časih

4.1. Moda v preteklosti

Neprestano spreminjanje oblačil v duhu časa. Pomemben del zgodovine, ki je pomagal oblikovati svet prav takšen kot je danes. Pot, ki nas popelje od preprostih oblačil vse do kompleksnih večslojnih oblek in nas ponovno postavi na začetek. Mnogim pripovedovalcem se je na obraz ob misli na modo narisal nasmeh. Človek, ki se dobro zazre v svoje spomine bo ugotovil, da so mladi ponovno oživali oblačila njegove mladosti. Morda bomo tako v starosti ob pogledu na mlajše generacije takšen "Déjà vu" doživeli tudi mi. Pojem moda, ki naj bi definiral način življenja v določenem času in prostoru nas spremlja že vse od 17. stoletja, ko so ga prvič uporabili Francozi. Dan danes ta pojem predstavlja sestavni del življenjskega sloga ljudi. Moda se je čez čas zelo spreminjala in tako različni modni slogi definirajo tudi različna obdobja. Naša pokrajina, kot predstavnica rudarstva najsvetlejšo luč meče prav na ta del zgodovine. Vsi mi, rojeni v teh krajih vsaj približno poznamo rudarske uniforme ter oblačila gospodinj. Vemo kako so živele rudarske družine, kakšno je bilo delo rudarjev in kaj so počeli otroci v prostem času, nihče od nas pa se zares ne zmeni za evolucijo mode v teh krajih. Mnogi ljudje ob omembi našega prebivališča pomislijo na del države, ki je za časom in nima pravega stika z zunanjim svetom. To nam čeprav se dobro zavedamo, da temu ni tako mnogokrat stopi v glavo. Naše cenjenje kulturne dediščine ter zgodovine, ki so jo stlali naši dedki in babice nas ne bi smelo označiti za tiste "za časom", vendar za ljudi močnega srca.

Ob misli na modo v preteklosti se nam v glavah naslika skromna oprava in človek bosih nog. Res je, da to ni zelo daleč od resnice, a za tem človekom se skriva veliko več. V Zasavju je ena izmed največjih modnih prelomnic prejšnjega tisočletja druga svetovna vojna. Moda se je takrat spremenila že zaradi samega nastopa socializma in popolne reorganizacije družbe. Razlike v družbi so postale bolj neopazne in tako je bolj ne opazen postal tudi razkorak med modo slojev. Družba v Zasavju se ni več delila na lastnike tovarn, obrtnike ter trgovce, delavce in pa seveda kmete. Postala je na videz bolj enotna in razlike niso bile tako očitne. Ne pozabimo, da govorimo o evoluciji mode, kjer se je potrebno osredotočiti na modo od časov kamor seže spomin pa vse do danes. Tako sem sama po informacije pristopila k ljudem, ki so modo prejšnjih tisočletji izkusili sami na svoji koži, skozi svoje starše in tudi stare starše.

Slika 4: Franc Križnik s prijateljem okoli l. 1912

Združila sem pridobljene informacije ter si s pomočjo slik poskusila zamisliti načine oblačenja, ki so spremljali naše prednike.

Kot sem že napisala je bil čas pred drugo svetovno vojno obdobje v katerem je bil opazen razkorak med sloji. Ženske višjih slojev so nosile fina oblačila za katera je bilo porabljenega veliko materiala. Ponavadi so bili ta natopirana ali pa so imela volančke in čipko. Vedno so nosile klobuke in rokavičke, saj so se s tem želele zaščititi pred soncem. Moški so v ta namen nosili klobuke, nekatere ženske pa so se zaščitile celo s senčniki. Zaščita pred soncem je bila takrat zelo pomembna, kajti temna polt je bila polt kmetov. Lastniki tovarn ter drugi premožnejši člani družbe so ponavadi imeli služkinje. Te so prihajale predvsem iz kmečkih družin, saj je bil tako njihov dom predaleč, da bi se lahko vrnile kadarkoli so želele. Njihove uniforme so bile bolj fine kot oblačila delavskega in kmečkega sloja. Ponavadi so bile črne z belim predpasnikom, ki pa je imel čipkast rob.

Moda kmečkih družin v predvojnem času je vsebovala predvsem preprosta oblačila, ki so jih ženske pogosto delale doma. Oblačila so otroci velikokrat podedovali od starejših bratov in sester, v nekaterih primerih pa tudi od staršev. Gospodinje so svoja ali moževa oblačila tako predelale v oblačila za otroke. Podobno je bilo tudi s čevlji, otroci so tudi te namreč podedovali. Čevlji so se vedno kupovali pri čevljarju in vsak otrok je dobil le en par za več let. Včasih so pravili, da en par služi za tri leta. Prvo leto so bili otroku preveliki, drugo ravno prav, tretje pa so ga že žulili. Prevelike čevlje so otrokom spredaj ponavadi napolnili z časopisom, da se jim ne bi sezuvali. Odrasli so kot lahko iz že prej zapisanega sklepamo čevlje nosili več let. Moški čevlji je bil celoten iz usnja peta pa je bila spodaj podkovana z kovinskimi žeblički. Namen tega je bila dvignjenost od tal, saj je pesek, ki je bil po tleh uničeval usnje. Tako je bil celoten čevlji narejen iz debelejšega usnja. Rudarji so v tem času za v rudnik še nosili stare ponošene škornje, ki jih je prav tako izdelal čevljar.

Ženske so vedno nosile tako imenovane "firtufe" in dolga krila. Krila so ponavadi segala do gležnjev ali pa se je njihova dolžina ustavila malo nad gležnji. Pod firtufom so nosile ponošene majice ali srajce brez ovratnika. Imele so dve vrsti firtufov. Enega, v katerem so opravljale gospodinjstva dela ter enega "za lepš". Prvi je bil ponavadi iz klota, temnejših barv, saj se tako ni poznalo, ko je bil le ta umazan. Drugi je bil svetlejših barv, ponavadi rožastih vzorcev. Gospodinje so ponavadi nosile tudi rute. Za opravlila so imele ponavadi bele rute, ko pa so se odpravile po opravkih so si nadele pisane rute, ki so si jih zavezale pod brado.

Slika 6: Nežika Strašek (okoli l.1935)

Fantki so ponavadi nosili kratke hlače, ki so bile prav tako sešite iz klota. Oblačila, ki so jih podedovali so lahko nosili v dva namena. Lepše ohranjena so nosili za v šolo, cerkev... tista ponošena pa so nosili predvsem za doma.

Eden izmed bolj interesantnih podatkov zame je bila uporaba učiteljskih halj. To so bile halje, ponavadi temnih barv. Namen temnejših odtenkov je bila predvsem zaščita pred črnilom, ki se tako na haljah ni preveč poznal. Podobne so bile oblekam po sredini sprednjega dela pa so imele gumbe.

Povojni čas je za seboj potegnil množico sprememb, katerih odsev je bil viden tudi v modi. Razlike med sloji niso bile več zaželenje in enotna moda je obarvala celotno Zasavsko

dolino. Jasno je, da se v tako kratkem časovnem obdobju naprej ni premaknila celotna družba in zasadki mode predvojnega časa so bili še vedno vidni. Najbolj so bili opazni predvsem pri starejših, kajti mladi so že stopili v korak s časom.

Slika 7: skupina ljudi (okoli l. 1955)

Nekatere ženske so še vedno nosile firtufe, druge pa so svoj stil že nadgradile z haljami. Tudi firtufi v tem času niso bili več enaki, saj so sistem vezanja nadomestili gumbi. Halje so bile neke vrste obleke, ki so imele po celem sprednjem delu našite gumbi. Te so do nekje 60. let vedno segale preko kolen v 60. letih pa se je pojavil tako imenovan mini/maxi stil. Mini je segal le do kolen, maxi pa je s svojo dolžino zakril noge tudi preko le teh. Podobno je bilo tudi s krili, ki so jih v teh časih veliko nosile, za zgornji del pa so oblekle majice. Za doma so bile te majice ponošene za "v dolino" pa so vedno oblekle lepša oblačila. Med ponošene majice so po navadi šteli tiste, ki so jih včasih nosili za po opravih, vendar so se zaradi starosti že "znucale". Ta oblačila so bila po navadi pisana ali pa so imela kariraste in rožnate vzorce. Namen tega je bila prav tako kot namen klota manjša opaznost umazanije. Obleke za pozimi in poleti so se razlikovale predvsem v materialu ter dolžini rokavov. Poleti so bila v nošenju oblačila z kratkimi rokavi narejena iz bombaža (mehke in zelo vpojne tkanine). Zimska oblačila pa so bila skoraj vedno sešita iz flanele (mehke, nekoliko puhaste in tople tkanine) imela pa so dolge rokave. Ženskam in deklicam so zimske plašče šivale šivilje. Bund pa v 60ih letih tisti, ki niso bili smučarji niso nosili. Nosili so namreč plašče.

Ob toliko modnih kosih, ki smo jih poznali v preteklosti in tistih, ki jih poznamo danes, včasih pozabimo na pomembnost spodnjega perila. Spodnjega perila ljudje dolgo niso nosili, niti poznali. Pomembno je, da se zavedamo da spodnje perilo ni vedno zavzemalo oblike kot jo poznamo danes. Od dolgega perila, ki je segal vse do gležnjev smo prešli na minimalistične kose. Ženski modrčki naj bi obliko kot jo poznamo mi dobili šele v 30 letih prejšnjega stoletja.

Perilo se je vse do 60. let šivalo doma. To leto bi lahko šteli za prelomnico predvsem zaradi odpiranja trgovin oz. proizvodenj s spodnjim perilom kot sta Lisca in Komet. Evolucija le tega je tako skozi stoletja dosegla velik prerod.

Seznanila sem vas že z modo žensk v povojnem času, omenila pa še nisem otrok. Otroci so oblačila še vedno podedovali od bratov in sester ali pa so bile obleke šivane pri šiviljah. Deklice so nosile tako imenovane tregeroke pod katerimi so obvezno obleke majico ali pullover. Spodaj so jim mame ponavadi oblekle najlonke, pozimi pa so te nadomestile volnene žabe ali pajkice ("šponarce"). Pajkice so imele na spodnjem delu elastiko, ki se je zataknila okoli pete, da bi lepše obstale na telesu. Pozimi je k tej obleki spadal tudi par gumjastih škornjev. Fantje so po navadi nosili hlače iz bombaža ter flanelaste srajice čez katere so si nadeli brezrokavnike ali pulloverje. Ko sem po čevljih povprašala svoje stare starše, se je dedek nasmehnil in dejal, da se v živo spomni semiš gležnarjev, ki so mu jih ukradli v prvem razredu. Babica pa se je spominjala šolnjev, ki so bili pogosto na vezalke. Otroci so v teh časih nov par čevljev po navadi dobili ob praznikih kot je bila Velika noč.

Slika 8: skupina otrok okoli 1955

Moški so nosili hlače na rob ter srajce z širokimi ovratniki. Nosili so tudi flanelaste majice, katerih namen je bil predvsem vpijanje pota. Čez majice so nosili naramnice preko pa so oblekli suknjič.

Velika razlika se je pojavila tudi v modi 60 in 70 let. Medtem ko so 60 leta še vedno imela vzorce predvojnega časa so 70. s seboj prinesla novo modno obdobje. Na modni sceni sta se pojavila jeans in usnje. Hlače niso bile več le del moške garderobe, vendar so se naselile tudi v žensko. 70 leta so bila obdobje hlač na zvon. Ena izmed informatork mi je dejala, da je širina hlač ob gležnju morala sovpadati z širino hlač ob pasu. Te hlače so imele zelo nizek pas ali pa ga sploh niso imele. Po oblačila so ljudje ponavadi zahajali v bližnjo Italijo. Iz Italije so prinašali predvsem kavbojke ter usnjene jakne. Usnjene jakne so bile prava modna muha predvsem za najstnice. Te jakne so bile ponavadi v resnici narejene iz na videz usnju podobnega materiala. Za dekleta so se pojavila tudi krila "na faude" oz. na preklap.

Nosile so tudi brezrokavnike drugače imenovane "lajbče". V teh letih so se prvič pojavile tudi trenirke. 70 leta so bila tudi leta ko je nad privatniki prevladala konfekcija. S tem se je z 2/2 70 let povečalo tudi število kosov oblačil. Ljudje niso več imeli le ene obleke za doma in ene lepše vendar so omare napolnili z več kosi. Čevlji se niso več kupovali pri čevljarju in otroci so na leto dobili tudi 3-4 pare. Začeli so se pojavljati tudi bolj modni čevlji, ki so jih izdelovale proizvodnje kot so Peko, Borovo ter Planika.

V povojnih letih se je razlikoval tudi stil svečani oblačil ter oblačil za posebne priložnosti. Drži, da je moški del družbe skozi vsa leta bolj ustrajal pri suknjičih in srajicah h katerim so velikokrat dodali tudi klobuke. Po drugi strani v ženski modi ni bilo takšne enakosti. Moda za posebne priložnosti je ob začetku zajemala predvsem kostime. Razlog za to je bila možnost kasnejše uporabe za druge namene. Tako so nekatere ženske, raje kar večina njih, svoje poročne kostime lahko porabila tudi v namen pogrebcev in drugih dogodkov. V 60. In 70ih letih so ženske že pričele z nošenjem poročnih oblek. Te so bile svečane, iz boljših materialov in po navadi bele. V 70ih letih so bolj kot pri šiviljah začele kupovati konfekcijske obleke. Čez čas so kostime popolnoma iztrebile obleke. Sprva te niso bile takšne kot jih poznamo danes. Sešite so bile iz več materiala, nekatere so imele natopirana rokave in več slojev. Ta stil oblek se je počasi in postopoma prelevil v prav takšnega kot ga poznamo danes. Drži, da si vsaka oseba ob misli na popolno poročno obleko predstavlja drugačno oblačilo, saj danes poznamo veliko različnih krojev. Vse od prevlade konfekcije nad privatniki do danes se je ta del mode zelo razvil, v zadnjih letih pa se je razvoj ustavil. Danes nekatere neveste po navdih za obleko še vedno segajo v preteklost, druge pa za obleke porabijo le svojo domišljijo. Tako danes moda zajema velik spekter stilov, o katerih bom pisala še v nadaljevanju

Slika 9: poroka Maje in Toneta Novak l.1977

4.2. Moda v sodobnem času

V prvem delu smo modo pripeljali vse do nekje sedemdesetih let. Seveda modni čas takrat ni zamrznil, moda se je še naprej zelo razvijala. Z nadvlado konfekcije nad privatniki v sedemdesetih letih se je ljudem v Zasavju močno razširilo okno s pogledom na modni svet. Moda v naših krajih se je s tem poenotila z svetovno sceno. Tako so nastopila osemdeseta leta, ki so iz prejšnjega desetletja prevzela le nekaj malenkosti. Ta leta so bila leta, ki so v modo prinesla velik poudarek predvsem na dodatkih kot so bili uhani ter ogrlice. Pomembni dodatki so bili tudi pasovi z veliko zaponko ter pa trakovi za v lase. Oblačila so zajemala predvsem svetel barvni spekter. V to kategorijo seveda ni spadala moda tako imenovanih darkerjev. To so bili predvsem pripadniki punk in gothic subkulture. Njihova moda je vsebovala predvsem temna oblačila in bulerje. Splošna moda je vključevala puloverje, jeans hlače, tunike, majice s kapucami ter jopiče. Blago je bilo izdelano predvsem iz poliestra, bombaža, žameta, volne ter jeansa. Moda ob prehodu v devetdeseta leta ni doživela takšnega preroda kot na začetku osemdesetih let. Vsebovala je predvsem elemente, ki jih še danes lahko zasledimo na hip-hop sceni. Še vedno je bil popularen jeans povečala pa se je tudi priljubljenost trenerk. Hlače so bile predvsem široke oz. ohlapne. Ljudje so nosili trenerke in

jopice, ki so se ujemale z vzorci ali barvami. Te so bile po navadi iz poliestra in podobnih materialov. Na modni sceni so se ponovno pojavile srajce, ki so bile najpogostejše kariraste. Poleg usnjenih jaken so se pojavile tudi jakne iz jeansa, ki so bile v tem obdobju zelo popularne. Lahko bi rekli, da so bila tako devetdeseta kot prej osemdeseta leta obdobje superg. V 80ih letih so kljub popularnosti superg ženske in dekleta še vseeno rada posegla po petah in škornjih v 90ih letih pa so sceno prevzele predvsem superge.

Moda po koncu 90ih let ni več doživljala velikih sprememb. V prvem desetletju 21. stoletja je moda začela postajati bolj udobna in nosljiva videz pa je ostajal enak. Razlike, ki so se pojavljale so bile predvsem v dolžini kril, hlač, suknjičev, barvi oblačil ter širini hlačnic. Takšna moda se je ohranila vse do danes. Lahko bi rekli, da danes ponovno posegamo po modnih trendih predvsem 80ih in 90ih let. Največja sprememba v modi je predvsem poimenovanje modnih slogov, ki ga poznamo danes. To velja predvsem za modne sloge mladih. E-girl, VSCO, soft girl, tomboy, vintage... to so le ena izmed mnogih imen. Ta poimenovanja večinoma pripadajo že prej poznanim modnim stilom.

Vse naštetе informacije v prvem in drugem delu nas pripeljejo do nekakšnega zaključka. Ženske so nekoč nosile dolga krila, ki so skozi leta postala krajša. Danes večina žensk predvsem najstnic v svoje "outfite" vključuje hlače, ki so v večini zelo oprijete in v velikih primerih strgane. Iz dolgih širokih oblek smo prešli na kratke oprijete obleke, krila pa so prav tako postala krajša. Srajce pri moških so nadomestile majice z različnimi potiski. Široke hlače in kavbojke pa oprijete, strgane hlače. Pri ženskah so srajce prav tako nadomestila različne majice različnih dolžin. Vse to nam potrди, da evolucija mode res obstaja ter da ta traja še danes.

4.3. Inspiracija ter kupovanje oblačil

Pridobivanje inspiracije se je skozi leta zelo spremenilo. Na te spremembe je vplivalo veliko različnih dejavnikov. Z napredkom tehnik smo ljudje dobili prve telefone ter televizije. Te naprave so nam omogočile pridobivanje inspiraciji na drugačne načine kot je to potekalo včasih. Na televiziji so se pričela predvajanja različnih filmov, ki so hitro postali popularni. Z rastjo popularnosti filmov in igralcev pa so ljudje pričeli s posnemanjem stila oblačenja "zvezdnikov". Tako je žensko modo osemdesetih let zaznamovala Madonna. V današnjih časih svoj navdih mladi dobimo tudi s pomočjo instagrama ter drugih socialnih omrežij. Največkrat se po navdihh zatečemo k znanim osebam. Poskušamo kopirati njihov stil in jim biti čim bolj podobni. V preteklosti je navdihh prihajal predvsem iz domišljije vsakega posameznika. V obdobju pred vojno so se nižji sloji zgledovali po višjih, višji pa so navdihe našli v revijah. V povojnem času so ljudje navdihh v velikih primerih pridobivali s pomočjo revij prinešenih iz zahoda. Seveda pa se je začel stopnjevati vpliv televizije. Res je, da moda v preteklih časih ni bila tako pomembna kot je za nas pomembna danes. Izvedela sem tudi, da ljudje menijo, da je bilo v preteklosti bolj razvidno kaj je popularno in kaj ne. Ženske so sicer sledile modnim trendom, vendar se z njimi niso tako obremenjevale. Ko sem po pomembnosti mode ter pridobivanju inspiracije povprašala gospo Hacin mi je odvrnila: "Kar je nosu sosed, si tud ti nosu." Ta stavek kljub svoji enostavnosti odgovori na obe postavljeni

vprašnji in definira pomen inspiracije v obdobju povojnega časa. Mnogi tudi menijo, da je bila priljubljenost artiklov v času šestdesetih in sedemdesetih let veliko bolj razvidna kot danes. Danes to ni razvidno predvsem zaradi takšne izbire oblačil in različnih stilov. Moda se je v povojnem času razvijala bolj in imela je hitrejši napredek kot ga ima danes. To je vplivalo na hitro menjavanje stilov, ki pa so bili bolj kot ne povsod enotni. Eno leto je bila moda takšna, drugo drugačna. Letos so priljubljeni špičaki, naslednje jih bod zamenjali čevlji z okroglo konico. Tako inspiracija pravzaprav ni bila potrebna, saj se je modni svet vrtel okoli artiklov, ki so bili popularni tisto leto.

Kupovanje oblačil se v preteklosti in danes prav tako razlikuje. Druga svetovna vojna kot prelomnica ni zaznamovala le stil oblačenja. Imela je velik vpliv tudi na proizvodnjo oblačil. Pred vojno so ženske oblačila v veliki meri šivale doma. Obrtniki kot so bili krojači, šivilje ter čevljarji so bili pripadniki višjega sloja in so za višji sloj sešili tudi večino oblačil. Po vojni se je šivanje oblek iz delavskih domov postopoma preselilo k šiviljam tudi za rudarske družine. Pričelo se je obdobje v katerem se je v naših krajih povečalo število tekstilnih tovarn in s tem tudi možnost dostopa do oblačil. V sedemdesetih letih, ko je privatnike nadvladala konfekcija pa se je kupovanje oblačil dokončno naselilo v trgovine in butike. Obrtniki so bili še vedno dejavni, vendar njihovo delo ni bilo več tako pomembno kot v preteklih časih. Ljudje so po oblačila večinoma zahajali v druge države kot je bila na primer Italija. Tja so zahajali predvsem zaradi boljših cen ter večje izbire.

Danes oblačila lahko kupimo povsod. Vsako večje mesto ima svoje centre polne trgovin namenjene prodaji različnih modnih izdelkov. Oblačila so v današnjem času popolnoma dostopna tudi preko raznih internetnih strani. Skoraj vsaka trgovina ima danes tudi svojo spletno stran kjer lahko oblačila kupiš le z enim klikom. Obdobje in situacija v kateri smo se znašli nas je še z večjo silo preusmerila k spletnem nakupovanju. Oblačila v trgovinah so zelo raznolika in so odraz današnje mode. Vsi modni kosi so zelo dostopni. Moda se bo v prihodnosti razvijala in krožila še naprej. S tem se bo večala tudi dostopnost do modnih kosov, ki se je zelo povečala že samo z razvojem interneta.

5. Potek dela

Pri načrtovanju avtentične naloge smo večino podatkov želele pridobiti s pomočjo zunanjih virov (rudarjev, šivilj, umetnikov...) Na težavo smo naletele predvsem zaradi pojava virusa, ki nam je onemogočil dostop do nekaterih virov. To nam je delo otežilo, saj je naš edin vir postal internet. Pri naši temi bi nam zelo prav prišlo tudi kakšno mnenje ter posvet z

ljudmi, ki so to obdobje preživel sami. Seveda se je tu pojavil tudi problem pri nastajanju kolekcije. Po premisleku smo se odločile, da bomo kolekcijo kljub temu, da se ne vidimo vseeno naredile na nekoliko drugačen način.

5.1. Raziskovanje o razvoju industrije, njegovem vplivu na življenje ter o življenju rudarjev

Med pisanjem svojega dela raziskovalne naloge sem si zaradi trenutnih razmer pomagala precej s spletom. Pomembno mi je bilo, da so spletne strani iz katerih črpam informacije zanesljive, zato sem poiskala arhiv na temo rudarstva v Zasavju. Sami spletni viri seveda niso zadostovali, ker pa so bile knjižnice zaprte in tudi v spletni ni bilo nobene knjige, ki bi mi lahko pomagala pri pisanju te naloge, sem prosila za pomoč znance, družino in ostale ljudi, ki so bodisi posredno ali neposredno povezani s temi tematikami. Za lažjo analizo podatkov sem pripravila nekaj vprašanj v obliki dveh anket.

Prva je bila na temo mode. Nekatera izmed vprašanj so:

- 1. Ali je bilo oblačenje moških skromnejše od oblačenja žensk?*
- 2. Kako je razcvet industrije vplival na modo v naših krajih?*
- 3. Kako je izgledala delovna obleka rudarjev?*
- 4. Kako so se oblačili drugi poklici?*

Druga anketa pa je bila na temo rudarstva. Vprašanja so se navezovala na kakovost življenja rudarskih družin npr.

- 1. Ali je rudarska plača zadostovala za osnovne življenjske potrebe?*
- 2. Ali se je položaj rudarjev izboljšal skozi čas?*

5.2. Spletni pogovor z Samom Bregarjem

Za drugi del svoje zadolžitve, sem si izbrala posvet z lokalnim tetoverjem Samom Bregarjem - TATTOO STUDIO SAMO BREGAR S.P., Cesta zmage 19, 1410, Zagorje ob Savi. Sama Bregarja sem izbrala zato, ker sem hotela v drugem delu seminarske naloge, izvedeti več o sprejemanju drugačnosti v Zasavju. Hotela sem kontaktirati nekoga, ki bi lahko moja dognanja potrdil in mi z izkušnjami iz prve roke popestril nalogo. V Zagorju je Samo edini tetover, ki je prav tako cenjen in spoštovan. Pri njemu se za trajno poslikavo kože zglasujejo skoraj vsi prebivalci Zagorja in okoliških občin.

Zadolžitve sem se lotila tako, da sem mu poslala pet vprašanj, ki sem jih sestavila sama, na podlagi teorije iz podnaslova »sprejemanje telesnih posebnosti«. Poslala sem mu sledeča vprašanja:

1. Koliko časa se že ukvarjate z tetoviranjem in koliko let je minilo odkar ste odprli svoj studio oz S.P. ?
2. Ste se vedno zanimali za tatuje in tetoviranje? Pri katerih letih ste se prvič tetovirali? Kakšno je bilo takrat mnenje Vaših bližnjih in družbe na Vaš imidž in izbiro poklica?
3. Kako bi opisali sprejemanje drugačnosti v Zasavju in izražanje skozi imidž, iz strani starejših in vrstnikov, ko ste bili mladi? Kako ste to sprejemanje dojemali sami, ste se nanj ozirali?
4. Ali je Zasavska družba v Vaši mladosti povezovala drugačen imidž, tatuje in ostalo telesno izražanje, z strahom, oz. tolpmi, nasilneži, motoristi itd.?
5. Se Vam zdi, da se pogled na drugačnost v Zasavju z leti spreminja oz. izboljšuje?

Sama Bregarja sem teden kasneje (po kontaktiranju) obiskala, z namenom, da bi prevzela odgovore na moja vprašanja. Odgovore sem prejela v pisni obliki, ki bodo k seminarski nalogi dodani kot priloga.

Pri prvem vprašanju, sem izvedela, da se z tetoviranjem ukvarja že okrog 25 let. Svoj studio oziroma s.p. pa je odprl 1. februarja 2007, torej trinajst let nazaj.

Izprašani mi je v odgovoru na drugo vprašanje povedal, da mu je bilo tetoviranje že od nekdaj všeč. Prvič se je tetoviral pri 18 letih in sicer v vojski. Izbran motiv je bil vojni, in sicer omenjena kratica JNA in datum. Pripisal je tudi, da naj bi sam tetoviral tudi par so-vojakov. Kasneje zapiše tudi, da nekaj naslednjih let ni tetoviral, saj civilna družba v tej panogi še ni videla interesa. Tisti, ki pa jih je tovrstna panoga pritegovala, so bili večinoma mornarji, zaporniki in prostitutke. Zapiše, da z takšno družbo ni imel stikov.

Z odgovorom na tretje vprašanje je zajel tudi petega in tretjega. V odgovoru izvemo, da so bili vsi prebivalci Zasavja malo drugačni, in to v več pogledih. Starejši pa naj bi se na izražanje s tatuji in drugačnost odzvali z zgroženostjo in vzvišenostjo, česar je kriva vsaka generacija v staranju. Pravi, da je mladost preživel z moralno in premišljeno mentaliteto. Pove tudi, da v Zasavju ni bilo tolpe, večinoma motoristi, ki jih je večina obravnavala slabšalno. Omeni tudi, da se določena negativna videnja različnih življenjskih stilov še vedno niso spremenila, kar pa je povsem normalno.

Sklepi in dognanja:

Pri odgovoru na drugo vprašanje Samo Bregar pove, da je njegov prvi tatu kratica JNA in datum, kar je pokazatelj pravilnosti podatkov, omenjenih v poglavju Sprejemanje "telesnih posebnosti". In sicer: ...in vojni motivi kot so komunizem in napisi JNA (Jugoslovanska narodna armija), JLA (Jugoslovanska ljudska armija). Pove prav tako, da je bila panoga

prisotna le med mornarji zaporniki in prostitutkami, kar potrjuje: Tisti, ki so imeli tatuje, pirsinge in ostale telesne posebnosti so bili večinoma pretepači, rokerji, alkoholiki, motoristi in kriminalci, ki so sestajali bolj le, z sebi enakimi. Izvemo tudi to, da se širša družba v Zasavju ni preveč zanimala za tovrstno panogo, kar potrjuje posplošeno bistvo vseh treh podpoglavji v poglavju Imidž. Splošno dognanje, ki potrjuje skupek dejstev poglavja Imidž je tudi, da je zasavska družba (večinoma starejši), pripenjala zgolj zaradi izgleda in načina življenja ljudem določene stereotipe. Stereotipi so med ljudmi prisotni že od nekdaj in gotovo bodo z nami še dolgo časa. Zato, jih lahko obravnavamo kot nekaj normalnega in, če se potrudimo, kot nekaj ne samo izključno negativnega.

5.3. Raziskovanje modne preteklosti

Kot smo omenile nam je ob začetku karantene kot edini vir ostal internet. Vse svoje podatke sem tako pridobila iz različnih spletnih strani, vendar sem kmalu ugotovila, da na internetu ni dovolj podatkov. Tako sem se odločila, da bom stopila v stik z gospo Hacin, ki o zgodovini ve ogromno. K njej sem pristopila preko maila najini pogovori pa so se nadaljevali preko telefona. Imeli sva tudi srečanje v živo. Z njeno pomočjo sem pridobila veliko novih informacij ter novega gradiva. Pokazala mi je tudi nekaj slik iz arhiva muzeja ter iz svojega otroštva, kar mi je zelo pomagalo pri oblikovanju slike v glavi. Sestavila sem nekaj vprašanj in sicer:

1. *Kako so se oblačile ženske iz delavskih družin?(vsakdanja moda gospodinj)*
2. *Kako so oblačile otroke? So oblačila sešile same, so jih podedovali od starejših bratov/sester...*
3. *Kje so ženske dobile oblačila za posebne priložnosti(npr. poroke) Kakšna so bila ta oblačila?*
4. *Se je moda razlikovala po slojih? Kako so na to razliko vplivala različna časovna obdobja?*
5. *Kako so se izven dela oblačili moški?(predvsem rudarji in delavci)*
6. *Kako je bilo s čevlji? So ljudje imeli več parov ali enega? Kje so jih kupovali?*
7. *Kako se je moda rudarskih družin razlikovala pred drugo svetovno vojno in po njej?*
8. *Je bila moda v času vašega otroštva pomembna? So se ženske z njo obremenjevale?*
9. *Kako se je spreminjala pomembnost krojačev in šivilj s časom?*

Poleg odgovorov na vprašanja, mi je povedala še več uporabnih informacij, ki so bile omenjene v opisu mode v preteklosti. Ob pogovoru se nisva omejili le na vprašanja, zajeli sva namreč več informacij.

Poleg posveta z njo sem se posvetovala tudi z svojima babicama in dedkoma ter drugimi starejšimi osebami. Prosila sem jih, da mi opišejo modo kot se je spominjajo ter pridobila tudi kakšno fotografijo. Prelistala sem veliko albumov ter tudi na podlagi slik poskusila opisati modo. S svojim zanimanjem za zgodovino mi je pomagal tudi Darko Kunič, ki je prispeval slikovni material in pomagal z anketo.

Po pridobitvi informacij sem te organizirala ter pričela s pisanjem. Po končanem pisanju naloge smo z Emino in Ano razvile še idejo za kolekcijo, ki je bila zaradi razmer

spremenjena. Sprejele smo nekaj drugačnih odločitev, kot je bilo sprva predvideno. Odločile smo se, da bo vsaka skicirala eno kreacijo.

10. Kolekcija

Kot sestavni del avtentične naloge smo izbrale t.i. kolekcijo, v kateri bomo predstavile naše modne kreacije. Originalna interpretacija naše kolekcije naj bi vključevala pristne, lokalne in zgodovinske kose oblačil, ki bi jih v kombinaciji z sodobno lokalno modo predstavile množici. Zaradi omenjenih razmer, smo si našo interpretacijo kolekcije zamislile malo drugače: vsaka izmed nas je skicirala kombinacije oblačil za različne priložnosti, kjer je vključila zgodovinske in sodobne elemente. Emina je kreirala sodobno delavno obleko, Ana obleke za vsakdanjo rabo (Casual), Blažka pa večerno-formalno, prestižnejšo kolekcijo.

11. Zahvale:

Za pomoč pri pridobivanju informaciji in materiala, se je prav vsaka od nas obrnila na ljudi, ki bi se jim rade zahvalile. K oblikovanju avtentične naloge je vsak izmed njih pripomogel na drugačen način. Nekateri so nam pomagali z spominjanjem preteklosti drugi z prispevanjem materiala. Tem osebam bi se za njihov čas ter prijaznost rade posebej zahvalile. Zahvalile bi se rade tudi profesorjem, ki so pregledovali naše delo in nam pomagali pri iskanju virov. Vsem bi se rade zahvalile predvsem zaradi prijaznega odziva kljub situaciji, v kateri smo se znašli. Čas, ki ste si ga vzeli, da ste nam pomagali je bil za oblikovanje te naloge in za nas zelo pomemben. Hvala.

- Za pomoč pri pridobivanju informaciji o Sprejemanju drugačnosti v rudarski dobi Zasavja, bi se rade zahvalile Samu Bregarju, ki se je na prošnjo za sodelovanje prijazno odzval in iskreno in velikodušno odgovoril na zastavljena vprašanja. Pomagal nam je tako z pridobivanjem informaciji, tako kot z dodatnim materialom.
- Kot ustni vir za modo v preteklosti se je pozivu za sodelovanje odzvala Nevenka Hacin. Tudi njej bi se rade zahvalile. Poleg prispevanja veliko pomembnih informaciji, se zahvaljujemo tudi za slikovni material, ki nam je omogočil boljšo predstavo.
- Darku Kuniču bi se rade zahvalile predvsem za slikovni material, do katerega nam je omogočil dostop. Slike so bile uporabljene v avtentični nalogi kot priloga, da bo tudi drugim omogočena lažja predstava mode ter življenja v preteklosti. Zahvalile bi se rade tudi za izpolnjenje ankete.
- Posebno zahvalo pa bi rade namenile vsem bližnjim, ki so s svojim spominjanjem mladosti ter preteklih let pripomogli k oblikovanju te avtentične naloge. Ta del posvetovanja je bil prav tako zelo pomemben, saj je oblikoval okvir naše naloge.
- Za konec bi se rade zahvalile še vsem ostalim, ki so pripomogli z reševanjem ankete.

Vsem se še enkrat zahvaljujemo za informacije in material, ki so ga prispevali.

12. Zaključek

Skozi pisanje avtentične naloge smo prišle do mnogih spoznanj. Vsaka od nas je spoznala nekaj novega, ki ji bo prišlo prav v nadaljnjem življenju. Vsaka od nas je s pisanjem

te naloge segla v globoko preteklost naših krajev. S tem si je vsaki odprla možnost, da je kraj v katerem je odraščala bolje spoznala. Naloga nam je tudi pomagala razumeti pomembnost bogate kulture in kulturne dediščine, ki sta zaznamovali Zasavje. Čeprav zaradi trenutne situacije nismo mogle izpeljati našega prvotnega načrta, smo še vedno poskusile pridobiti čim več informacij s strani različnih virov in s tem prispevale k raznolikosti same naloge. Vesele smo, da smo dobile priložnost za raziskovanje evolucije življenja in mode, saj se verjetno tega nikoli ne bi lotile same, čeprav nas te tematike precej zanimajo. Nalogo smo si res razdelile na tri dele, tako da se je lahko vsaka posvetila svojemu, a smo si med seboj tudi ogromno pomagale ter se med tem zabavale.

Viri:

Emina:

RTH Trbovlje, RTH Trbovlje. Muzej premogovništva Slovenije [online]. [8.5.2020].
Dostopno na: <http://muzej.rlv.si/si/zanimivosti/432>

Gladovni stavki zasavskih rudarjev leta 1934. Zgodovinski arhiv Celje [online]. [2015], [8.5.2020]. Dostopno na: <https://www.zac.si/2015/06/18/gladovni-stavki-zasavskih-rudarjev-v-letu-1934/>

Krajšek, M., [2004]. Nezaposlenost v Zasavju in možnost njenega zmanjšanja (Diplomsko delo, Ekonomska fakulteta). Dostopno na http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/krajsek1459.pdf

Čobo, M., [2020]. Življenje rudarjev/ rudarskih družin [osebni vir, 8.5.2020]. Trbovlje

Čobo, E., [2020]. Življenje rudarjev/ rudarskih družin [osebni vir, 8.5.2020]. Trbovlje

Hacin, N., [2020]. Moda nekoč v Zasavju [osebni vir, 8.5.2020], Trbovlje

Ana:

Sue Currie, 2019. This is the Difference Between Image, Style and Fashion. URL: <https://www.shinepersonalbranding.com.au/blog/this-is-the-difference-between-image-style-and-fashion> (citirano 25. 3. 2020)

Wing Sue, D., Rasheed, M., Rasheed, J., 2005. Multicultural work practice. URL: https://books.google.si/books?id=Hq47CwAAQBAJ&pg=PA77&lpg=PA77&dq=how+does+proffesion+ affect+our+style&source=bl&ots=a1M0MoW79v&sig=ACfU3U1bbxVbukixvhzGd9CWt9AANF538Q&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwj_9LLinaLpAhXswcQBHR4QDswQ6AEwC_XoECAYQAQ#v=onepage&q=how%20does%20proffesion%20affect%20our%20style&f=false (citirano 25. 3. 2020).

Razpet, B., 2020. Sprejemanje telesnih posebnosti (osebni vir, 14. 4. 2020). Zagorje ob Savi

Rožmanec, D., 2020. Sprejemanje telesnih posebnosti (osebni vir, 14. 4. 2020). Zagorje ob Savi

Bregar, S., 2020. Toleracija drugačnosti v zasavski dobi premogovništva (osebni vir, 17. 4. 2020). Zagorje ob Savi.

Blažka:

Wikipedija, Moda, hr.wikipedia.org. URL:

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Moda> (citirano 23.4.2020)

Oblačila v osemdesetih letih, osemdeseta leta, katjatriller.splet.arnes.si. URL:

<http://katjatriller.splet.arnes.si/2015/12/18/oblacila-v-osemdesetih>

[-letih/](#) (citirano 1.5.2020)

Ustni vir : Ga. Nevenka Hacin

Ustni vir: Sorodniki in znanci

Viri slik:

Slika1: Steklarna Hrastnik, Wikipedija, prosta enciklopedija, sl.wikipedia.org

(citirano, 8.5.2020)

Slika2: Steklarna Hrastnik, Wikipedija, prosta enciklopedija, sl.wikipedia.org

(citirano, 8.5.2020)

Slika3: Arhvi G. Podbevšek

Slika4: Arhvi G. Podbevšek

Slika5: Arhiv Olga&Jože Križnik

Slika6: Arhiv Olga&Jože Križnik

Slika7: Arhvi G. Podbevšek

Slika8: Arhvi G. Podbevšek

Slika9: Arhiv Olga&Jože Križnik

Slika10: Arhiv Mojce Križnik

Slika11: Arhvi G. Podbevšek

1. Koliko časa se že ukvarjate z tetoviranjem in koliko let je minilo odkar ste odprli svoj studio oz S.P. ?
2. Ste se vedno zanimali za tatuje in tetoviranje? Pri katerih letih ste se prvič tetovirali? Kakšno je bilo takrat mnenje Vaših bližnjih in družbe na Vaš imidž in izbiro poklica?
3. Kako bi opisali sprejemanje drugačnosti v Zasavju in izražanje skozi imidž, iz strani starejših in vrstnikov, ko ste bili mladi? Kako ste to sprejemanje dojemali sami, ste se nanj ozirali?
4. Ali je Zasavska družba v Vaši mladosti povezovala drugačen imidž, tatuje in ostalo telesno izražanje, z strahom, oz. tolkami, nasilneži, motoristi itd.?
5. Se Vam zdi, da se pogled na drugačnost v Zasavju z leti spreminja oz. izboljšuje?

① Z tetoviranjem se ukrajam že cca. 25 let. Svoj studio (s.p.) sem pa odprl 01. februarja 2007

② tetoviranje mi je bilo že od "nekde" všeč. Prvi tattoo sem si del narediti pri mojih 18. letih (JNA in datum) naredil sem takrat tudi par tattoojev svojamu

polem pa dolgo let nič tetoviranja, ker tudi „civilna“ družba se ni bila zainteresirana za to. Razen mornarji, zaporniki, kurbe, itd.... teh „kontaktov“ pa nisem imel.

③. V Zasavju smo bili skoraj vsi, kar malo drugačni.... v več pogledih... nekateri starejši so se pa odzivali malo vzvišeno in zgroženo tako kot tudi danes.... kakor, da sami nikoli niso v svoji mladosti naredili nič narobe ali neumnega... (mladost - norost).

to bi bilo tudi na 4. in 5. vprašanje v Zasavju ni bilo gluh tolpa.... motoristi je ampak tako kot sem že napisal že nekatere slabi, grdi... tako isto je pa še danes....